

PORSGRUNN KOMMUNE

8. trinn

Lokal læreplan for Porsgrunnskolen

Sammen om Porsgrunn

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
Obligatorisk årsplan, 8. trinn	4
<i>Fag: Norsk</i>	4
Fag: Engelsk.....	5
Fag: Matematikk	5
Fag: Naturfag.....	6
Fag: Samfunnsfag.....	6
Fag: KRLE	7
Fag: Kroppsøving.....	7
Fag: Musikk	8
Fag: Kunst og håndverk.....	8
Anbefalt årsplan med fire perioder, 8. trinn	9
Periode: 1: Demokrati og medborgerskap	9
Uker: 34-43	9
Periodens overordnede tema (ideer):	9
Periodens refleksjonsspørsmål (ideer):	9
Periodens sosiale kompetanse (ideer):.....	9
Fag: Norsk	9
Fag: Engelsk.....	10
Fag: Matematikk	10
Fag: Naturfag.....	10
Fag: Samfunnsfag.....	11
Fag: KRLE	11
Fag: Kroppsøving.....	11
Fag: Musikk	11
Fag: Kunst og håndverk.....	11
Periode: 2: Skolens valg	12
Uker: 44-51	12
Periodens overordnede tema (ideer):	12
Periodens refleksjonsspørsmål (ideer):	12
Periodens sosiale kompetanse (ideer):.....	12
Fag: Norsk	12
Fag: Engelsk.....	13
Fag: Matematikk	13
Fag: Naturfag.....	13
Fag: Samfunnsfag.....	14
Fag: KRLE	14
Fag: Kroppsøving.....	14
Fag: Musikk	14
Fag: Kunst og håndverk.....	14
Periode 3: Folkehelse og livsmestring	15
Uker: 1-12	15
Periodens overordnede tema (ideer):	15
Periodens refleksjonsspørsmål (ideer):	15

Periodens sosiale kompetanse (ideer):.....	15
Fag: Norsk	15
Fag: Engelsk.....	16
Fag: Matematikk	16
Fag: Naturfag.....	16
Fag: Samfunnsfag.....	16
Fag: KRLE	17
Fag: Kroppsøving.....	17
Fag: Musikk	17
Fag: Kunst og håndverk.....	18
Periode 4: Bærekraftig utvikling	19
Uker: 13-24.....	19
Periodens overordnede tema (ideer):	19
Periodens refleksjonsspørsmål (ideer):	19
Periodens sosiale kompetanse (ideer):.....	19
Fag: Norsk	19
Fag: Engelsk.....	19
Fag: Matematikk	20
Fag: Naturfag.....	20
Fag: Samfunnsfag.....	20
Fag: KRLE	20
Fag: Kroppsøving.....	21
Fag: Musikk	21
Fag: Kunst og håndverk.....	21

Obligatorisk årsplan, 8. trinn

Den obligatoriske årsplanen inneholder kompetansemål som skal jobbes med på det gjeldende trinnet. **Skolen velger selv om de vil lage en egen plan for når kompetansemålene jobbes med innenfor det enkelte årstrinn eller om skolen velger å følge den anbefalte periodeplanen.** Den anbefalte periodeplanen er har fire perioder. Den inneholder de tverrfaglige temaene fra LK20 og et eget lokalt tverrfaglig tema. Disse hovedtemaene går igjen fra år til år. *Demokrati og medborgerskap* er høstterminens første tema. *Skolens valg* (lokalt tverrfaglig tema) er høstterminens andre tema. Her kan skolen velge om læringskompetanse og sosial kompetanse skal være utgangspunkt eller det kan lages andre lokale temaer. *Folkehelse og livsmestring* er vårterminens første tema. *Bærekraftig utvikling* er vårterminens andre tema. Det er laget egne underliggende temaer for det enkelte årstrinn. Slik jobber alle trinn med de samme tverrfaglige temaene, men med ulike underliggende temaer fra år til år. I den obligatoriske årsplanen vises det til den anbefalte periodeplanen med symbolene **AB BB CB DB**.

AB: Demokrati og medborgerskap (tverrfaglig tema fra LK20)

BB: Skolens valg (lokalt tverrfaglig tema – skolen velger selv om sosial kompetanse og læringskompetanse eller et eller flere av de tverrfaglige temaene skal danne utgangspunkt for perioden.)

CB: Folkehelse og livsmestring (tverrfaglig tema fra LK20)

DB: Bærekraftig utvikling (tverrfaglig tema fra LK20)

Kompetansemål – Elevene skal kunne:

Kjerneelementer

Fag: Norsk

- ... beskrive og reflektere over egen bruk av lesestrategier i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa. **AB BB CB DB**
- ... bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer. **AB BB CB DB**
- ... informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium. **AB BB CB DB**
- ... bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder på en etterrettelig måte i egne tekster **AB BB**
- ... gjenkjenne og bruke språklige virkemidler og retoriske appellformer. **AB**
- ... utforske og vurdere hvordan digitale medier påvirker og endrer språk og kommunikasjon. **AB CB**
- ... uttrykke seg i ulike sjangre og eksperimentere med sjangre på kreative måter. **AB**
- ... lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer. **AB**
- ... lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samiske og andre språk, og reflektere over tekstenes formål, innhold, sjangertrekk og virkemidler. **BB CB DB**
- ... skrive tekster med funksjonell tekstbinding og riktig tegnsetting og mestre rettskriving og ordbøyning på hovedmål og sidemål. **AB CB**
- ... forklare den historiske bakgrunnen for bokmål og nynorsk og reflektere over statusen til de offisielle språkene i Norge i dag **CB**
- ... bruke fagspråk og kunnskap om grammatikk, tekststruktur og sjanger i samtale om og bearbeiding av tekster. **BB**
- ... sammenligne og tolke romaner, noveller, lyrikk og andre tekster ut fra historisk kontekst og egen samtid **CB DB**

- Tekst i kontekst
- Kritisk tilnærming til tekst
- Muntlig kommunikasjon
- Skriftlig tekstskaiping
- Språket som system og mulighet
- Språklig mangfold

<p>... utforske og reflektere over hvordan tekster framstiller unges livssituasjon. CB</p> <p>... lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer. AB DB</p>	
<p>Fag: Engelsk</p>	
<p>... bruke kilder på en kritisk og etterrettelig måte.</p> <p>... skrive formelle og uformelle tekster, inkludert sammensatte, med struktur og sammenheng som beskriver, forteller og reflekterer tilpasset formål, mottaker og situasjon.</p> <p>... bruke varierte strategier i språklæring, tekstskaping og kommunikasjon. bruke sentrale mønstre for uttale i kommunikasjon.</p> <p>... bruke ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler i språklæring, tekstskaping og samhandling.</p> <p>... bruke kunnskap om ordklasser og setningsstruktur i arbeid med egne muntlige og skriftlige tekster.</p> <p>... følge regler for rettskriving, ordbøying, setningsstruktur og tekststruktur.</p> <p>... stille spørsmål og følge opp innspill i samtaler om ulike emner tilpasset ulike formål, mottakere og situasjoner.</p> <p>... lese, diskutere og viderefremme innhold fra ulike typer tekster, inkludert selvalgte tekster. AB BB CB DB</p> <p>... lytte til og forstå ord og uttrykk i varianter av engelsk. AB</p> <p>... beskrive og reflektere over rollen engelsk har i Norge og i verden. AB DB</p> <p>... utforske og reflektere over situasjonen til urfolk i den engelskspråklige verden og i Norge. AB CB</p> <p>... utforske og beskrive levemåter, tenkesett, kommunikasjonsmønstre og mangfold i den engelskspråklige verden. AB CB DB</p> <p>... utforske og beskrive noen språklige likheter og ulikheter mellom engelsk og andre språk eleven kjenner til, og bruke dette i egen språklæring. AB BB</p> <p>... bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og kunnskap om språk. BB CB DB</p> <p>lese, tolke og reflektere over engelskspråklig skjønnlitteratur, inkludert ungdomslitteratur. BB CB DB</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikasjon • Språklæring • Møte med engelskspråklige tekster
<p>Fag: Matematikk</p>	
<p>... utvikle og kommunisere strategier for hovudrekning i utrekningar. AB BB CB DB</p> <p>... utforske algebraiske rekneregler. AB BB CB DB</p> <p>... lage og forklare rekneuttrykk med tal, variablar og konstantar knytte til praktiske situasjonar. AB BB CB</p> <p>... lage, løyse og forklare likningar knytte til praktiske situasjonar. AB CB</p> <p>... representere funksjonar på ulike måtar og vise samanhengar mellom representasjonane. AB CB</p> <p>... utforske, forklare og samanlikne funksjonar knytte til praktiske situasjonar. AB</p> <p>... bruke potensar og kvadratrøter i utforsking og problemløysing og argumentere for framgangsmåtar og resultat. BB</p> <p>... utforske og beskrive primtalsfaktorisering og bruke det i brøkrekning. BB</p> <p>... beskrive og generalisere mønstre med egne ord og algebraisk. BB CB DB</p> <p>... lage og løyse problem som omhandlar samansette måleeiningar. DB</p> <p>... utforske korleis algoritmar kan skapast, testast og forbehold ved hjelp av programmering. DB</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utforsking og problemløysing • Resonnering og argumentasjon • Representasjon og kommunikasjon

Fag: Naturfag

... bruke og lage modeller for å forutsi eller beskrive naturfaglige prosesser og systemer og gjøre rede for modellenes styrker og begrensinger. **BB**

... stille spørsmål og lage hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere avhengige og uavhengige variabler og samle data for å finne svar. **AB**

... gi eksempler på dagsaktuell forskning og drøfte hvordan ny kunnskap genereres gjennom samarbeid og kritisk tilnærming til eksisterende kunnskap. **AB**

... beskrive kroppens immunforsvar og hvordan vaksiner virker, og gjøre rede for hva vaksiner betyr for folkehelsen. **AB CB**

... gi eksempler på samers tradisjonelle kunnskap om naturen og diskutere hvordan denne kunnskapen kan bidra til bærekraftig forvaltning av naturen. **AB CB**

... bruke programmering til å utforske naturfaglige fenomener. **BB**

... utforske kjemiske reaksjoner, forklare massebevaring og gjøre rede for betydninger av noen forbrenningsreaksjoner. **BB**

... sammenligne celler hos ulike organismer og beskrive sammenhenger mellom oppbygning og funksjon. **BB**

... delta i risikovurderinger knyttet til forsøk og følge sikkerhetstiltakene. **CB**

... drøfte spørsmål knyttet til seksuell og reproduktiv helse. **CB**

... sammenligne nervesystemet og hormonsystemet og beskrive hvordan rusmidler, legemidler, miljøgifter og doping påvirker signalsystemene. **CB**

... drøfte hvordan energiproduksjon og energibruk kan påvirke miljøet lokalt og globalt. **DB**

... beskrive hvordan forskere har kommet fram til evolusjonsteorien og bruke denne til å forklare utvikling av biologisk mangfold. **DB**

... gjøre rede for hvordan fotosyntese og celleånding gir energi til alt levende gjennom karbonkretsløpet. **DB**

... bruke platetektonikkteorien til å forklare jordas utvikling over tid og gi eksempler på observasjoner som støtter teorien. **DB**

- Naturvitenskapelige praksiser og tenkemåter
- Teknologi
- Energi og materie
- Jorda og livet på jorda
- Kropp og helse

Fag: Samfunnsfag

... reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst. **AB BB CB DB**

... gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konflikter og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konflikta. **AB**

... utforske og beskrive korleis menneske- og urfolksrettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd. **AB CB**

... reflektere over hvilke aktører som har makt i samfunnet i dag, og hvordan disse begrunner standpunktene sine **AB**

... bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er. **BB DB**

... utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur. **BB DB**

... samanlikne korleis politiske, geografiske og historiske forhold påverkar levekår, busetjingsmønster og demografi i forskjellige delar av verda i dag. **BB DB**

... reflektere over likskapar og ulikskapar i identitetar, levesett og kulturuttrykk og drøfte moglegheiter og utfordringar ved mangfald. **CB**

- Undring og utforsking
- Samfunnskritisk tenking og samanhengar
- Demokratiforståing og deltaking
- Berekraftig samfunn
- Identitetsutvikling og fellesskap

<p>... utforske og reflektere over egne digitale spor og muligheten for å få slettet sporene og å verne om egen og andres rett til privatliv, personvern og opphavsrett CB</p> <p>... vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår CB</p> <p>... redegjøre for fornorsking av samene og de nasjonale minoritetene og uretten de har vært utsatt for, og reflektere over hvilke konsekvenser det har hatt og har på individ- og samfunnsnivå CB</p> <p>... beskrive ulike dimensjoner ved bærekraftig utvikling og hvordan de påvirker hverandre, og presentere tiltak for mer bærekraftige samfunn DB</p>	
<p>Fag: KRLE</p>	
<p>... gjøre rede for og reflektere over samenes og andre urfolks religions- og livssynstradisjoner. CB</p> <p>... utforske andres perspektiv og håndtere uenighet og meningsbrytning. AB</p> <p>... reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til det å vokse opp og leve i et mangfoldig og globalt samfunn. AB CB</p> <p>... identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger knyttet til menneskerettigheter, bærekraft og fattigdom. DB</p> <p>... utforske og drøfte hvordan kristendom og andre religioner inngår i historiske endringsprosesser globalt og nasjonalt. BB</p> <p>... bruke og drøfte fagbegreper om religioner og livssyn. BB CB DB</p> <p>... sammenligne og vurdere kritisk ulike kilder til kunnskap om religioner og livssyn. BB CB</p> <p>... utforske etiske ideer fra sentrale skikkelser i filosofihistorien og anvende ideene til å drøfte aktuelle etiske spørsmål DB</p> <p>... utforske og sammenligne etiske ideer fra sentrale skikkelser i religiøse og livssynsbaserte tradisjoner. DB</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kjennskap til religioner og livssyn • Utforsking av religioner og livssyn med ulike metoder • Utforsking av eksistensielle spørsmål og svar • Kunne ta andres perspektiv • Etisk refleksjon
<p>Fag: Kroppsøving</p>	
<p>... bruke egne ferdigheter og kunnskar på ein slik måte at det kan medverke til framgang for andre. AB BB CB DB</p> <p>... anerkjenne ulikskap mellom seg sjølv og andre i bevegelsesaktivitetar og inkludere alle, uavhengig av føresetnader. AB BB CB DB</p> <p>... forstå fleire typer kart og digitale verktøy og bruke dei til å orientere seg i kjende og ukjende miljø. AB CB</p> <p>... gjennomføre friluftsliv til ulike årstider, òg med overnatting ute, og reflektere over kva naturopplevingar kan ha å seie for ein sjølv og andre. AB CB DB</p> <p>... utføre varierte symjeteknikkar og kunne symje ein lengre distanse basert på eiga målsetjing. AB BB CB DB</p> <p>... trene på og utvikle ferdigheter i varierte bevegelsesaktivitetar. CB</p> <p>... øve på og gjennomføre danseaktivitetar frå ungdomskulturar og andre kulturar, og saman med medelevar skape og presentere dansekomposisjonar. CB</p> <p>... planleggje og gjennomføre bevegelsesaktivitetar som kan gjennomførast ved skadar eller sjukdom. CB</p> <p>... forstå og gjennomføre livberging i, på og ved vatn ute i naturen. DB</p> <p>... vurdere risiko og tryggleik ved ulike uteaktivitetar, forstå og gjennomføre sporlaus og trygg ferdsel. DB</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevegelse og kroppsleg læring • Deltaking og samspel i bevegelsesaktivitetar • Uteaktivitetar og naturferdsel

Fag: Musikk

... reflektere over hvordan musikalske tradisjoner, inkludert samiske musikktradisjoner, bevares og fornyes. **AB**

... utforske og reflektere over hvordan musikk, sang og dans som estetiske uttrykk er påvirket av og uttrykk for historiske og samfunnsmessige forhold, og skape musikalske uttrykk som tar opp utfordringer i samtiden. **AB CB DB**

... utforske og drøfte musikkens og dansens betydning i samfunnet og etiske problemstillinger knyttet til musikalske ytringer og musikkulturer. **AB CB DB**

... utøve et variert repertoar av musikk, sang, andre vokale uttrykk og dans. **CB**

... samarbeide med andre om å planlegge og gjennomføre øvingsprosesser hvor det inngår selvvalgt sang, andre vokale uttrykk, spill på instrumenter eller dans, og formidle resultatet i gruppe eller individuelt. **CB**

... utforske og formidle musikalske opplevelser og erfaringer, og reflektere over bruk av musikalske virkemidler. **CB**

... skape og programmere musikalske forløp ved å eksperimentere med lyd fra ulike kilder. **BB**

... lytte og prøve ut ulike uttrykk og begrunne valg i skapende prosesser fra idé til ferdig resultat. **BB**

... bruke gehør og notasjonsteknikker som støtte i skapende arbeid. **BB CB**

... bruke relevante fagbegreper i skapende arbeid og i refleksjon over prosesser og resultater. **BB**

- Utøve musikk
- Lage musikk
- Oppleve musikk
- Kulturforståelse

Fag: Kunst og håndverk

... reflektere kritisk over visuelle virkemidler og eksperimentere med ulike visuelle uttrykk i en skapende prosess. **AB**

... utvikle løsninger gjennom en stegvis designprosess og vurdere holdbarhet, funksjon og estetisk uttrykk. **AB DB**

... utforske hvordan digitale verktøy og ny teknologi kan gi muligheter for kommunikasjonsformer og opplevelser i skapende prosesser og produkter. **AB DB**

... undersøke hvordan kunst, inkludert samisk kunst, kan bidra i samfunnskritikk, og skape kunstuttrykk som belyser utfordringer i egen samtid. **AB**

... lage skisser til fornyelse av lokale omgivelser og modellere arkitektoniske løsninger som ivaretar ulike behov og interesser. **AB DB**

... visualisere form ved hjelp av frihåndstegninger, arbeidstegninger, modeller og digitale verktøy. **BB**

... fordype seg i en visuell uttrykksform og/eller en håndverksteknikk, utforske muligheter gjennom praktisk skapende arbeid og presentere valg fra idé til ferdig resultat. **CB**

... analysere hvordan identitet og stedstilhørighet kommuniseres i arkitektur, klestradisjoner, kunst eller gjenstander, og integrere kulturelle referanser i eget skapende arbeid. **AB CB**

... utforske muligheter innenfor håndverksteknikker og egnet teknologi for å bearbeide og sammenføre harde, plastiske og myke materialer. **DB**

... vurdere materialers holdbarhet og muligheter for reparasjon og gjenbruk, og bruke ulike verktøy og materialer på en hensiktsmessig og miljøbevisst måte. **DB**

- Håndverksferdigheter
- Kunst- og designprosesser
- Kulturforståelse
- Visuell kommunikasjon

Anbefalt årsplan med fire perioder, 8. trinn

Periode: 1: Demokrati og medborgerskap

Uker:
34-43

Periodens overordnede tema (ideer):

- a) Valg

Periodens refleksjonsspørsmål (ideer):

- a) I mange sammenhenger velges representanter som skal ta avgjørelser på vegne av mange. Hvordan påvirker dette oss?
- b) Valgkamp har blitt en stor industri. Hvordan påvirker dette demokratiet?
- c) Hvordan organiseres et demokratisk valg?
- d) Hvilke ulikheter finnes mellom kommunevalg, fylkesvalg og stortingsvalg?
- e) Hvordan påvirker ulike typer valg din hverdag?
- f) Elevens refleksjonsspørsmål:

Periodens sosiale kompetanse (ideer):

- a) Kreativitet
- b) Nysgjerrighet
- c) Læringsglede
- d) Humor

Kompetansemål – Elevene skal kunne:

Kjerneelementer

Fag: Norsk

- ... beskrive og reflektere over egen bruk av lesestrategier i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa.
- ... bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer.
- ... informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium.
- ... bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder på en etterrettelig måte i egne tekster.
- ... gjenkjenne og bruke språklige virkemidler og retoriske appellformer.
- ... utforske og vurdere hvordan digitale medier påvirker og endrer språk og kommunikasjon.
- ... uttrykke seg i ulike sjangre og eksperimentere med sjangre på kreative måter.
- ... lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer.
- ... skrive tekster med funksjonell tekstbinding og riktig tegnsetting og mestre rettskriving og ordbøyning på hovedmål og sidemål.
- ... lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer.

- Tekst i kontekst
- Kritisk tilnærming til tekst
- Muntlig kommunikasjon
- Skriftlig tekstsaking
- Språket som system og mulighet
- Språklig mangfold

Fag: Engelsk

... bruke kilder på en kritisk og etterrettelig måte.

... skrive formelle og uformelle tekster, inkludert sammensatte, med struktur og sammenheng som beskriver, forteller og reflekterer tilpasset formål, mottaker og situasjon.

... bruke varierte strategier i språklæring, tekstskaiping og kommunikasjon. bruke sentrale mønstre for uttale i kommunikasjon.

... bruke ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler i språklæring, tekstskaiping og samhandling.

... bruke kunnskap om ordklasser og setningsstruktur i arbeid med egne muntlige og skriftlige tekster.

... følge regler for rettskriving, ordbøying, setningsstruktur og tekststruktur.

... stille spørsmål og følge opp innspill i samtaler om ulike emner tilpasset ulike formål, mottakere og situasjoner.

... lese, diskutere og videreformidle innhold fra ulike typer tekster, inkludert selvvalgte tekster. **AB BB CB DB**

... lytte til og forstå ord og uttrykk i varianter av engelsk.

... beskrive og reflektere over rollen engelsk har i Norge og i verden.

... utforske og reflektere over situasjonen til urfolk i den engelskspråklige verden og i Norge.

... utforske og beskrive levemåter, tenkesett, kommunikasjonsmønstre og mangfold i den engelskspråklige verden.

... utforske og beskrive noen språklige likheter og ulikheter mellom engelsk og andre språk eleven kjenner til, og bruke dette i egen språklæring. **AB**

- Kommunikasjon
- Språklæring
- Møte med engelskspråklige
- tekster

Fag: Matematikk

... utvikle og kommunisere strategiar for hovudrekning i utrekningar

... utforske algebraiske reknereglar.

... lage og forklare rekneuttrykk med tal, variablar og konstantar knytte til praktiske situasjonar.

... lage, løyse og forklare likningar knytte til praktiske situasjonar.

... representere funksjonar på ulike måtar og vise samanhengar mellom representasjonane.

... utforske, forklare og samanlikne funksjonar knytte til praktiske situasjonar.

- Utforsking og problemløysing
- Resonnering og argumentasjon
- Representasjon og kommunikasjon

Fag: Naturfag

... bruke og lage modeller for å forutsi eller beskrive naturfaglige prosesser og systemer og gjøre rede for modellenes styrker og begrensinger.

... stille spørsmål og lage hypoteser om naturfaglige fenomener, identifisere avhengige og uavhengige variabler og samle data for å finne svar.

... gi eksempler på dagsaktuell forskning og drøfte hvordan ny kunnskap genereres gjennom samarbeid og kritisk tilnærming til eksisterende kunnskap.

... beskrive kroppens immunforsvar og hvordan vaksiner virker, og gjøre rede for hva vaksiner betyr for folkehelsen.

... gi eksempler på samers tradisjonelle kunnskap om naturen og diskutere hvordan denne kunnskapen kan bidra til bærekraftig forvaltning av naturen.

- Naturvitenskapelige praksiser og tenkemåter
- Teknologi
- Energi og materie
- Jorda og livet på jorda
- Kropp og helse

Fag: Samfunnsfag	
<p>... reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst.</p> <p>... gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konflikhtar og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane.</p> <p>... utforske og beskrive korleis menneske- og urfolksrettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd.</p> <p>... reflektere over hvilke aktører som har makt i samfunnet i dag, og hvordan disse begrunner standpunktene sine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Undring og utforsking • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Demokratiforståing og deltaking • Identitetsutvikling og fellesskap
Fag: KRLE	
<p>... utforske andres perspektiv og håndtere uenighet og meningsbrytning.</p> <p>... reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til det å vokse opp og leve i et mangfoldig og globalt samfunn.</p> <p>... identifisere og drøfte etiske problemstillinger knyttet til ulike former for kommunikasjon</p> <p>... utforske andres perspektiv og håndtere uenighet og meningsbrytning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utforsking av eksistensielle spørsmål og svar • Kunne ta andres perspektiv • Etisk refleksjon
Fag: Kroppsøving	
<p>... bruke egne ferdigheter og kunnskar på ein slik måte at det kan medverke til framgang for andre.</p> <p>... anerkjenne ulikskap mellom seg sjølv og andre i bevegelsesaktivitetar og inkludere alle, uavhengig av føresetnader.</p> <p>... forstå fleire typer kart og digitale verktøy og bruke dei til å orientere seg i kjende og ukjende miljø.</p> <p>... gjennomføre friluftsliv til ulike årstider, òg med overnatting ute, og reflektere over kva naturopplevingar kan ha å seie for ein sjølv og andre.</p> <p>... utføre varierte symjeteknikkar og kunne symje ein lengre distanse basert på eiga målsetjing.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevegelse og kroppsleg læring • Deltaking og samspel i bevegelsesaktivitetar • Uteaktivitetar og naturferdsel
Fag: Musikk	
<p>... reflektere over hvordan musikalske tradisjoner, inkludert samiske musikktradisjoner, bevarer og fornyes.</p> <p>... utforske og reflektere over hvordan musikk, sang og dans som estetiske uttrykk er påvirket av og uttrykk for historiske og samfunnsmessige forhold, og skape musikalske uttrykk som tar opp utfordringer i samtiden</p> <p>... utforske og drøfte musikkens og dansens betydning i samfunnet og etiske problemstillinger knyttet til musikalske ytringer og musikkulturer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utøve musikk • Lage musikk • Oppleve musikk • Kulturforståelse
Fag: Kunst og håndverk	
<p>... utvikle løsninger gjennom en stegvis designprosess og vurdere holdbarhet, funksjon og estetisk uttrykk.</p> <p>... utforske hvordan digitale verktøy og ny teknologi kan gi muligheter for kommunikasjonsformer og opplevelser i skapende prosesser og produkter.</p> <p>... undersøke hvordan kunst, inkludert samisk kunst, kan bidra i samfunnskritikk, og skape kunstuttrykk som belyser utfordringer i egen samtid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Håndverksferdigheter • Kunst- og designprosesser • Kulturforståelse • Visuell kommunikasjon

<p>... lage skisser til fornyelse av lokale omgivelser og modellere arkitektoniske løsninger som ivaretar ulike behov og interesser.</p> <p>... reflektere kritisk over visuelle virkemidler og eksperimentere med ulike visuelle uttrykk i en skapende prosess.</p> <p>... analysere hvordan identitet og stedstilhørighet kommuniseres i arkitektur, klestradisjoner, kunst eller gjenstander, og integrere kulturelle referanser i eget skapende arbeid.</p>	
---	--

Periode: 2: Skolens valg	Uker: 44-51
Periodens overordnede tema (ideer):	
a) Mot til å velge	
Periodens refleksjonsspørsmål (ideer):	
a) Hvordan kan vi klare å ta egne og selvstendige valg om viktige temaer?	
b) Hvem påvirker de valgene vi tar?	
c) Elevens refleksjonsspørsmål:	
Periodens sosiale kompetanse (ideer):	
a) Ærlighet	
b) Inkludering	
c) Takknemlighet	
d) Hjelpsomhet	
e) Samarbeid	
f) Omsorg	

Kompetansemål – Elevene skal kunne:	Kjerneelementer
Fag: Norsk	
<p>... beskrive og reflektere over egen bruk av lesestrategier i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa.</p> <p>... bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer.</p> <p>... informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium.</p> <p>... bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder på en etterrettelig måte i egne tekster.</p> <p>... lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samiske og andre språk, og reflektere over tekstenes formål, innhold, sjangertrekk og virkemidler.</p> <p>... bruke fagspråk og kunnskap om grammatikk, tekststruktur og sjanger i samtale om og bearbeiding av tekster.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tekst i kontekst • Kritisk tilnærming til tekst • Muntlig kommunikasjon • Skriftlig tekstsaking • Språket som system og mulighet • Språklig mangfold

Fag: Engelsk

... bruke kilder på en kritisk og etterrettelig måte.
 ... skrive formelle og uformelle tekster, inkludert sammensatte, med struktur og sammenheng som beskriver, forteller og reflekterer tilpasset formål, mottaker og situasjon.
 ... bruke varierte strategier i språklæring, tekstsaking og kommunikasjon. bruke sentrale mønstre for uttale i kommunikasjon.
 ... bruke ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler i språklæring, tekstsaking og samhandling.
 ... bruke kunnskap om ordklasser og setningsstruktur i arbeid med egne muntlige og skriftlige tekster.
 ... følge regler for rettskriving, ordbøying, setningsstruktur og tekststruktur.
 ... stille spørsmål og følge opp innspill i samtaler om ulike emner tilpasset ulike formål, mottakere og situasjoner.
 ... lese, diskutere og videreformidle innhold fra ulike typer tekster, inkludert selvvalgte tekster. **AB BB CB DB**

... utforske og beskrive noen språklige likheter og ulikheter mellom engelsk og andre språk eleven kjenner til, og bruke dette i egen språklæring.
 ... bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og kunnskap om språk.
 ... lese, tolke og reflektere over engelskspråklig skjønnlitteratur, inkludert ungdomslitteratur. **BB**

- Kommunikasjon
- Språklæring
- Møte med engelskspråklige tekster

Fag: Matematikk

... bruke potensar og kvadratrøtter i utforsking og problemløysing og argumentere for framgangsmåtar og resultat.
 ... utvikle og kommunisere strategiar for hovudrekning i utrekningar.
 ... utforske og beskrive primtalsfaktoriserings og bruke det i brøkrekning
 ... utforske algebraiske rekneregler.
 ... beskrive og generalisere mønster med eigne ord og algebraisk.
 ... lage og forklare rekneuttrykk med tal, variablar og konstantar knytte til praktiske situasjonar.

- Utforsking og problemløysing
- Resonnering og argumentasjon
- Representasjon og kommunikasjon
- Abstraksjon og generalisering

Fag: Naturfag

... bruke og lage modeller for å forutsi eller beskrive naturfaglige prosesser og systemer og gjøre rede for modellenes styrker og begrensinger.
 ... bruke programmering til å utforske naturfaglige fenomener.
 ... utforske kjemiske reaksjoner, forklare massebevaring og gjøre rede for betydninger av noen forbrenningsreaksjoner.
 ... sammenligne celler hos ulike organismer og beskrive sammenhenger mellom oppbygning og funksjon.

- Naturvitenskapelige praksiser og tenkemåter
- Teknologi
- Energi og materie
- Jorda og livet på jorda
- Kropp og helse

Fag: Samfunnsfag	
<p>... bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er.</p> <p>... utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur.</p> <p>... reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst</p> <p>... samanlikne korleis politiske, geografiske og historiske forhold påverkar levekår, busetjingsmønster og demografi i forskjellige delar av verda i dag.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Undring og utforsking • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Demokratiforståing og deltaking • Identitetsutvikling og fellesskap
Fag: KRLE	
<p>... utforske og presentere sentrale trekk ved kristendom og andre religions- og livssynstradisjoner og deres utbredelse i dag.</p> <p>... utforske og drøfte hvordan kristendom og andre religioner inngår i historiske endringsprosesser globalt og nasjonalt.</p> <p>... bruke og drøfte fagbegreper om religioner og livssyn.</p> <p>... sammenligne og vurdere kritisk ulike kilder til kunnskap om religioner og livssyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kjennskap til religioner og livssyn • Utforsking av religioner og livssyn med ulike metoder
Fag: Kroppsøving	
<p>... utføre varierte symjeteknikkar og kunne symje ein lengre distanse basert på eiga målsetjing.</p> <p>... bruke eigne ferdigheiter og kunnskapar på ein slik måte at det kan medverke til framgang for andre.</p> <p>... anerkjenne ulikskap mellom seg sjølv og andre i bevegelsesaktivitetar og inkludere alle, uavhengig av føresetnader.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevegelse og kroppsleg læring • Deltaking og samspel i bevegelsesaktivitetar • Uteaktivitetar og naturferdsel
Fag: Musikk	
<p>... skape og programmere musikalske forløp ved å eksperimentere med lyd fra ulike kilder.</p> <p>... lytte og prøve ut ulike uttrykk og begrunne valg i skapende prosesser fra idé til ferdig resultat.</p> <p>... bruke gehør og notasjonsteknikker som støtte i skapende arbeid</p> <p>... bruke relevante fagbegreper i skapende arbeid og i refleksjon over prosesser og resultater.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utøve musikk • Lage musikk • Opplive musikk • Kulturforståelse
Fag: Kunst og håndverk	
<p>... visualisere form ved hjelp av frihåndstegninger, arbeidstegninger, modeller og digitale verktøy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Håndverksferdigheter • Kunst- og designprosesser • Kulturforståelse • Visuell kommunikasjon

Periode 3: Folkehelse og livsmestring

Uker: 1-12

Periodens overordnede tema (ideer):

- a) Psykisk helse

Periodens refleksjonsspørsmål (ideer):

- a) Hvordan kan man ivareta egen og andres psykiske helse?
- b) Hvordan henger fysisk og psykisk helse sammen?
- c) Hvordan påvirker rusmidler den psykiske helsen?
- d) Hvordan kan estetiske uttrykk vise sinnstilstander og være hjelpemidler i refleksjon?
- e) Vi tilbringer stadig mer tid sammen på nett. Hvilke konsekvenser har dette for den psykiske helsen?
- f) Media skriver mye om psykisk sykdom hos barn og unge. Hvordan påvirker dette oss?
- g) Hvordan kan vi takle livets utfordringer på en sunn måte?
- h) Elevens refleksjonsspørsmål:

Periodens sosiale kompetanse (ideer):

- a) Ansvarlighet
- b) Kontroll
- c) Måltetthet
- d) Tålmodighet
- e) Utholdenhet

Kompetansemål – Elevene skal kunne:

Kjerneelementer

Fag: Norsk

- ... beskrive og reflektere over egen bruk av lesestrategier i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa.
- ... bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer.
- ... informere, fortelle, argumentere og reflektere i ulike muntlige og skriftlige sjangre og for ulike formål tilpasset mottaker og medium.
- ... utforske og vurdere hvordan digitale medier påvirker og endrer språk og kommunikasjon.
- ... lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samiske og andre språk, og reflektere over tekstenes formål, innhold, sjangertrekk og virkemidler.
- ... skrive tekster med funksjonell tekstbinding og riktig tegnsetting og mestre rettskriving og ordbøyning på hovedmål og sidemål.
- ... sammenligne og tolke romaner, noveller, lyrikk og andre tekster ut fra historisk kontekst og egen samtid.
- ... utforske og reflektere over hvordan tekster framstiller unges livssituasjon.

- Tekst i kontekst
- Kritisk tilnærming til tekst
- Muntlig kommunikasjon
- Skriftlig tekstsaking
- Språket som system og mulighet
- Språklig mangfold

Fag: Engelsk	
<p>... skrive formelle og uformelle tekster, inkludert sammensatte, med struktur og sammenheng som beskriver, forteller og reflekterer tilpasset formål, mottaker og situasjon.</p> <p>... bruke varierte strategier i språklæring, tekstsaking og kommunikasjon. bruke sentrale mønstre for uttale i kommunikasjon.</p> <p>... bruke ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler i språklæring, tekstsaking og samhandling.</p> <p>... bruke kunnskap om ordklasser og setningsstruktur i arbeid med egne muntlige og skriftlige tekster.</p> <p>... følge regler for rettskriving, ordbøying, setningsstruktur og tekststruktur.</p> <p>... stille spørsmål og følge opp innspill i samtaler om ulike emner tilpasset ulike formål, mottakere og situasjoner.</p> <p>... lese, diskutere og viderefremme innhold fra ulike typer tekster, inkludert selvvalgte tekster. AB BB CB DB</p> <p>... utforske og reflektere over situasjonen til urfolk i den engelskspråklige verden og i Norge.</p> <p>... utforske og beskrive levemåter, tenkesett, kommunikasjonsmønstre og mangfold i den engelskspråklige verden.</p> <p>... bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og kunnskap om språk.</p> <p>... lese, tolke og reflektere over engelskspråklig skjønnlitteratur, inkludert ungdomslitteratur. CB</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikasjon • Språklæring • Møte med engelskspråklige tekster
Fag: Matematikk	
<p>... utvikle og kommunisere strategier for hovudrekning i utrekningar</p> <p>... utforske algebraiske reknereglar.</p> <p>... beskrive og generalisere mønstre med eigne ord og algebraisk.</p> <p>... lage og forklare rekneuttrykk med tal, variablar og konstantar knytte til praktiske situasjonar.</p> <p>... lage, løyse og forklare likningar knytte til praktiske situasjonar.</p> <p>... representere funksjonar på ulike måtar og vise samanhengar mellom representasjonane.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utforsking og problemløysing • Modellering og anvendingar • Resonnering og argumentasjon • Representasjon og kommunikasjon • Abstraksjon og generalisering
Fag: Naturfag	
<p>... delta i risikovurderingar knyttet til forsøk og følge sikkerhetstiltakene.</p> <p>... drøfte spørsmål knyttet til seksuell og reprodutiv helse.</p> <p>... sammenligne nervesystemet og hormonsystemet og beskrive hvordan rusmidler, legemidler, miljøgifter og doping påvirker signalsystemene.</p> <p>... beskrive kroppens immunforsvar og hvordan vaksiner virker, og gjøre rede for hva vaksiner betyr for folkehelsen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Naturvitenskapelige praksiser og tenkemåter • Teknologi • Energi og materie • Jorda og livet på jorda • Kropp og helse
Fag: Samfunnsfag	
<p>... reflektere over likskapar og ulikskapar i identitetar, levesett og kulturuttrykk og drøfte moglegheiter og utfordringar ved mangfald.</p> <p>... reflektere over hvordan mennesker har kjempet og kjemper for endringer i samfunnet og samtidig har vært og er påvirket av geografiske forhold og historisk kontekst</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Undring og utforsking • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Demokratiforståing og deltaking

<p>... utforske og beskrive korleis menneske- og urfolksrettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd.</p> <p>... utforske og reflektere over egne digitale spor og muligheten for å få slettet sporene og å verne om egen og andres rett til privatliv, personvern og opphavsrett</p> <p>... vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår</p> <p>... redegjøre for fornorsking av samene og de nasjonale minoritetene og uretten de har vært utsatt for, og reflektere over hvilke konsekvenser det har hatt og har på individ- og samfunnsnivå</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Identitetsutvikling og fellesskap
<p>Fag: KRLE</p>	
<p>... reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til det å vokse opp og leve i et mangfoldig og globalt samfunn.</p> <p>... identifisere og drøfte etiske problemstillinger knyttet til ulike former for kommunikasjon</p> <p>... gjøre rede for og reflektere over samenes og andre urfolks religions- og livssynstradisjoner.</p> <p>... bruke og drøfte fagbegreper om religioner og livssyn.</p> <p>... sammenligne og vurdere kritisk ulike kilder til kunnskap om religioner og livssyn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kjennskap til religioner og livssyn • Utforskning av religioner og livssyn med ulike metoder • Kunne ta andres perspektiv • Etisk refleksjon
<p>Fag: Kroppsøving</p>	
<p>... trene på og utvikle ferdigheter i varierte bevegelsesaktiviteter.</p> <p>... øve på og gjennomføre danseaktiviteter frå ungdomskulturar og andre kulturar, og saman med medelevar skape og presentere dansekomposisjonar.</p> <p>... planleggje og gjennomføre bevegelsesaktivitetar som kan gjennomførast ved skadar eller sjukdom.</p> <p>... anerkjenne ulikskap mellom seg sjølv og andre i bevegelsesaktivitetar og inkludere alle, uavhengig av føresetnader.</p> <p>... forstå fleire typer kart og digitale verktøy og bruke dei til å orientere seg i kjende og ukjende miljø.</p> <p>... gjennomføre friluftsliv til ulike årstider, òg med overnatting ute, og reflektere over kva naturopplevingar kan ha å seie for ein sjølv og andreutføre varierte symjeteknikkar og kunne symje ein lengre distanse basert på eiga målsetjing.</p> <p>... bruke egne ferdigheter og kunnskapar på ein slik måte at det kan medverke til framgang for andre.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevegelse og kroppsleg læring • Deltaking og samspel i bevegelsesaktivitetar • Uteaktivitetar og naturferdsel
<p>Fag: Musikk</p>	
<p>... utøve et variert repertoar av musikk, sang, andre vokale uttrykk og dans.</p> <p>... samarbeide med andre om å planlegge og gjennomføre øvingsprosesser hvor det inngår selvvalgt sang, andre vokale uttrykk, spill på instrumenter eller dans, og formidle resultatet i gruppe eller individuelt.</p> <p>... utforske og formidle musikalske opplevelser og erfaringer, og reflektere over bruk av musikalske virkemidler.</p> <p>... utforske og reflektere over hvordan musikk, sang og dans som estetiske uttrykk er påvirket av og uttrykk for historiske og samfunnsmessige forhold, og skape musikalske uttrykk som tar opp utfordringer i samtiden.</p> <p>... utforske og drøfte musikkens og dansens betydning i samfunnet og etiske problemstillinger knyttet til musikalske ytringer og musikkulturer.</p> <p>... bruke gehør og notasjonsteknikker som støtte i skapende arbeid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utøve musikk • Lage musikk • Oppleve musikk • Kulturforståelse

Fag: Kunst og håndverk

- ... fordype seg i en visuell uttrykksform og/eller en håndverksteknikk, utforske muligheter gjennom praktisk skapende arbeid og presentere valg fra idé til ferdig resultat.
- ... analysere hvordan identitet og stedstilhørighet kommuniseres i arkitektur, klestradisjoner, kunst eller gjenstander, og integrere kulturelle referanser i eget skapende arbeid.

- Håndverksferdigheter
- Kunst- og designprosesser
- Kulturforståelse
- Visuell kommunikasjon

Periode 4: Bærekraftig utvikling

Uker: 13-
24

Periodens overordnede tema (ideer):

- Framtidens teknologi

Periodens refleksjonsspørsmål (ideer):

- Ny teknologi endrer hverdagen vår i et stadig raskere tempo. Hvordan påvirker disse endringene oss?
- Hvordan kan ny teknologi løse samfunnsmessige utfordringer?
- Hvordan kan ny teknologi endre dagliglivet?
- Elevenes refleksjonsspørsmål:

Periodens sosiale kompetanse (ideer):

- Mot
- Lederegenskaper
- Selvtillit
- Respekt
- Integritet

Kompetansemål – Elevene skal kunne:	Kjerneelementer
Fag: Norsk	
<p>... beskrive og reflektere over egen bruk av lesestrategier i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa.</p> <p>... bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler, muntlige presentasjoner og skriftlige framstillinger om norskfaglige og tverrfaglige temaer.</p> <p>... lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samiske og andre språk, og reflektere over tekstenes formål, innhold, sjangertrekk og virkemidler.</p> <p>... sammenligne og tolke romaner, noveller, lyrikk og andre tekster ut fra historisk kontekst og egen samtid.</p> <p>... lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tekst i kontekst Kritisk tilnærming til tekst Muntlig kommunikasjon Skriftlig tekstsaking Språket som system og mulighet Språklig mangfold
Fag: Engelsk	
<p>... skrive formelle og uformelle tekster, inkludert sammensatte, med struktur og sammenheng som beskriver, forteller og reflekterer tilpasset formål, mottaker og situasjon.</p> <p>... bruke varierte strategier i språklæring, tekstsaking og kommunikasjon. bruke sentrale mønstre for uttale i kommunikasjon.</p> <p>... bruke ulike digitale ressurser og andre hjelpemidler i språklæring, tekstsaking og samhandling.</p> <p>... bruke kunnskap om ordklasser og setningsstruktur i arbeid med egne muntlige og skriftlige tekster.</p> <p>... følge regler for rettskriving, ordbøying, setningsstruktur og tekststruktur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kommunikasjon Språklæring Møte med engelskspråklige tekster

<p>... stille spørsmål og følge opp innspill i samtaler om ulike emner tilpasset ulike formål, mottakere og situasjoner.</p> <p>... lese, diskutere og viderefremme innhold fra ulike typer tekster, inkludert selvvalgte tekster. AB BB CB DB</p> <p>... beskrive og reflektere over rollen engelsk har i Norge og i verden.</p> <p>... utforske og beskrive levemåter, tenkesett, kommunikasjonsmønstre og mangfold i den engelskspråklige verden.</p> <p>... bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og kunnskap om språk.</p> <p>... lese, tolke og reflektere over engelskspråklig skjønnlitteratur, inkludert ungdomslitteratur. DB</p>	
<p>Fag: Matematikk</p>	
<p>... utvikle og kommunisere strategier for hovudrekning i utrekningar.</p> <p>... utforske algebraiske reknereglar.</p> <p>... beskrive og generalisere mønster med egne ord og algebraisk.</p> <p>... lage og løyse problem som omhandlar samansette måleiningar.</p> <p>... utforske korleis algoritmar kan skapast, testast og forbeistrast ved hjelp av programmering.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utforsking og problemløysing • Modellering og anvendingar • Resonnering og argumentasjon • Representasjon og kommunikasjon • Abstraksjon og generalisering
<p>Fag: Naturfag</p>	
<p>... drøfte hvordan energiproduksjon og energibruk kan påvirke miljøet lokalt og globalt.</p> <p>... beskrive hvordan forskere har kommet fram til evolusjonsteorien og bruke denne til å forklare utvikling av biologisk mangfold.</p> <p>... gi eksempler på samers tradisjonelle kunnskap om naturen og diskutere hvordan denne kunnskapen kan bidra til bærekraftig forvaltning av naturen.</p> <p>... gjøre rede for hvordan fotosyntese og celleånding gir energi til alt levende gjennom karbonkretsløpet.</p> <p>... bruke plateteknikkteorien til å forklare jordas utvikling over tid og gi eksempler på observasjoner som støtter teorien.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Naturvitenskapelige praksiser og tenkemåter • Teknologi • Energi og materie • Jorda og livet på jorda • Kropp og helse
<p>Fag: Samfunnsfag</p>	
<p>... utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur.</p> <p>... reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst.</p> <p>... samanlikne korleis politiske, geografiske og historiske forhold påverkar levekår, busetjingsmønster og demografi i forskjellige delar av verda i dag.</p> <p>... bruke samfunnsfaglege metoder og digitale ressurser i egne undersøkelser, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte hvor gyldige og relevante funnene er</p> <p>... beskrive ulike dimensjoner ved bærekraftig utvikling og hvordan de påvirker hverandre, og presentere tiltak for mer bærekraftige samfunn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Undring og utforsking • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Demokratiforståing og deltaking • Berekraftig samfunn
<p>Fag: KRLE</p>	
<p>Kompetansemål – Elevene skal kunne:</p>	<p>Kjerneelementer</p>
<p>... identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger knyttet til menneskerettigheter, bærekraft og fattigdom.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kjennskap til religioner og livssyn

<p>... bruke og drøfte fagbegreper om religioner og livssyn.</p> <p>... utforske etiske ideer fra sentrale skikkelser i filosofihistorien og anvende ideene til å drøfte aktuelle etiske spørsmål</p> <p>... utforske og sammenligne etiske ideer fra sentrale skikkelser i religiøse og livssynsbaserte tradisjoner</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utforsking av religioner og livssyn med ulike metoder • Utforsking av eksistensielle spørsmål og svar • Etisk refleksjon
<p>Fag: Kroppsøving</p>	
<p>... forstå og gjennomføre livberging i, på og ved vatn ute i naturen.</p> <p>... vurdere risiko og tryggleik ved ulike uteaktivitetar, forstå og gjennomføre sporlaus og trygg ferdsel.</p> <p>... utføre varierte symjeteknikkar og kunne symje ein lengre distanse basert på eiga målsetjing.</p> <p>... bruke eigne ferdigheiter og kunnskapar på ein slik måte at det kan medverke til framgang for andre.</p> <p>... anerkjenne ulikskap mellom seg sjølv og andre i bevegelsesaktivitetar og inkludere alle, uavhengig av føresetnader.</p> <p>... gjennomføre friluftsliv til ulike årstider, òg med overnatting ute, og reflektere over kva naturopplevingar kan ha å seie for ein sjølv og andre.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bevegelse og kroppsleg læring • Deltaking og samspel i bevegelsesaktivitetar • Uteaktivitetar og naturferdsel
<p>Fag: Musikk</p>	
<p>... utforske og reflektere over hvordan musikk, sang og dans som estetiske uttrykk er påvirket av og uttrykk for historiske og samfunnsmessige forhold, og skape musikalske uttrykk som tar opp utfordringer i samtiden</p> <p>... utforske og drøfte musikkens og dansens betydning i samfunnet og etiske problemstillinger knyttet til musikalske ytringer og musikkulturer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utøve musikk • Lage musikk • Oppleve musikk • Kulturforståelse
<p>Fag: Kunst og håndverk</p>	
<p>... utforske muligheter innenfor håndverksteknikker og egnet teknologi for å bearbeide og sammenføre harde, plastiske og myke materialer.</p> <p>... vurdere materialers holdbarhet og muligheter for reparasjon og gjenbruk, og bruke ulike verktøy og materialer på en hensiktsmessig og miljøbevisst måte</p> <p>... utvikle løsninger gjennom en stegvis designprosess og vurdere holdbarhet, funksjon og estetisk uttrykk.</p> <p>... utforske hvordan digitale verktøy og ny teknologi kan gi muligheter for kommunikasjonsformer og opplevelser i skapende prosesser og produkter.</p> <p>... lage skisser til fornyelse av lokale omgivelser og modellere arkitektoniske løsninger som ivaretar ulike behov og interesser.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Håndverksferdigheter • Kunst- og designprosesser • Kulturforståelse • Visuell kommunikasjon